

Tutkimuksen ja korkeakouluopetuksen tiedonsaannin turvaaminen: Kokoelmat ja kokoelmapolitiikka Suomen korkeakoulukirjastoissa

Esko Häkli

Pienen kielialueen tieteellisen tietopalvelun keskeisiä edellytyksiä ovat muualta hankitun tietoaineiston kokoelmat. Huomion kiinnittäminen kansallisiin kokoelmiin on osoittautunut välttämättömäksi siitä syystä, että korkeakoulukirjastojen yhteenlasketut määrärahat ovat vuoden 1992 jälkeen supistuneet dramaattisesti.

Supistukset ovat kohdistuneet ennen kaikkea aineiston hankintaan. Kehityksen suunta on tiedossa korkeakoululaitoksemme piirissä, vaikka tilanteen korjaamiseksi ei ole vielä tehtykään kovin paljon. Mahdettaneenko odottaa, että opetusministeriö tulisi hätiin?

Samaan aikaan on joillakin tahoilla alettu elätellä sellaista toiveajatusta, ettei tämä kehitys lopulta olisikaan kovin vaarallinen. Vaikuttaa kuin välttämättömyydestä haluttaisiin tehdä hyve, kun esitetään mielipiteitä, että vanha, kokoelmiin perustuva tietopalvelupolitiikka olisikin jo aikansa elänyt. Yhtäältä käsitykset perustuvat selvästikin uskoon, että tulevaisuuden tietoyhteiskunnassa verkko yhteydet korvaavat omien, kalliina pidettyjen kokoelmien ylläpitämisen. Toisaalta myös kirjastopiireissä näyttää olevan muodokasta julistaa, että kehityksen olisi kuljettava "from ownership to access". Ja jos kokoelmia kaikesta huolimatta on kartutettava, on edistyksestä tähdentää, että aineistoa on hankittava "just on time" eikä "just in case".

Yhteiskunnan kannalta tärkeitten toimintojen, kuten tieteellisen tutkimuksen ja korkeamman opetuksen, edellytysten kehittämistä ei kuitenkaan voida rakentaa toiveajattelun varaan. On välttämätöntä tunnustaa se tosiasia, ettei painettu kirjallisuus tule menettämään merkitystään, eikä sen määrä tule edes kovin rajusti supistumaan, elektronisten tietovälineitten yleistymisestä huolimatta. Painettujen julkaisujen lukumäärä on jatkuvassa kasvussa, ja merkittävinkin kansainväliset tieteelliset kustantajat ilmoittavat tekevänsä tuloksensa yhä edelleen, jopa pitkälti ensi vuosituhatvuoden puolelle, niiden varassa. Elektroniseen julkaisemiseen liittyvien hankkeitten yhteydessä on niin ikään voitu havaita, että pöytäpainojulkaisemisesta on vielä pitkä matka verkkojulkaisemiseen.

Kirjastot eivät kykene tarjoamaan entistä parempia palveluja entistä heikompien kokoelmien avulla. Tarkastelemme mitä maata tahansa, kirjastot panostavat yhä edelleen painettujen julkaisujen kokoelmiin. Tietoverkot ovat yksinkertaisesti vain kasvattaneet painettujen kokoelmien käyttöä. Tieteellisen kilpailukyyn varmistamiseksi pidetään riittävää kansallista omavaraisuutta monessa maassa jatkuvasti välttämättömänä. Kehityksen huippua edustaa epäilemättä Hollanti, missä peräti 97,98 % kaikesta kirjastojen välittämästä kysynnästä kyetään tyydyttämään oman maan kokoelmilla. Kokoelmien hyödyntäjät, erityisesti Hollannin tiedeakatemia ovat toimineet aktiivisesti tämän omavaraisuuden varmistamiseksi.

Niin itsestään selvältä kuin tuntuukin, ettei korkeatasoista korkeakouluopetusta sen enempää kuin tieteellistä tutkimustakaan voida harjoittaa ilman relevanttia tietoa, näyttää tästä tosiasiasta olevan tarpeellista jatkuvasti muistuttaa. Relevantti tieto voidaan saada joustavimmin käyttöön monipuolisten omien kokoelmien avulla. Riittävä laajajoin paikalliset kokoelmat takaavat sen, että käyttäjä saa tarvitsemansa palvelun kohtuulliseen hintaan ja silloin kun hän sitä tarvitsee. Jos palvelut halutaan "just on time", mitään muuta menetelmää ei ole kuin hyvin valitut omat kokoelmat, sillä aineiston välittäminen muualta maailmasta on sekä hidasta, epävarmaa että kallista. Monipuoliset kokoelmat ovat useimmilla tieteenaloilla myös yksi tieteellisten innovaatioiden keskeisistä edellytyksistä.

Painetun aineiston merkityksen tähdentäminen ei tietenkään merkitse silmien ummistamista elektronisen kirjaston todellisuudelta. Digitaalisten aineistojen määrä ja moninaisuus kasvaa ja saattaa joillakin aloilla kilpailla vakavastikin painetun sanan kanssa. Mutta tietopalvelujen tulevaisuus rakentuu vielä ainakin koko sen ajan, mihin meidän suunnittelu- ja rahoitusvastuumme ulottuu, painetun ja digitaalisen aineiston rinnakkaiselolle. Kirjastotoiminnan menot kasvavat tästä syystä väkisinikin, mikäli haluamme pysyä kansainvälisesti kilpailukykyisinä. Vaikka kukaan ei vielä tiedäkään, mitä elektroniseen kirjastoon siirtyminen kaiken kaikkiaan merkitsee eikä liioin sitä, mitä se tulee maksamaan, sen verran tietoa joka tapauksessa on, ettei siirtyminen ole mahdollinen ilman olennaista lisärahoitusta. Suuren kansainvälisen tiedekustantajan Elsevier Science:n ja yhdeksän tunnetun yhdysvaltalaisen yliopiston äskettäisen yhteisprojektin mukaan siirtymisen elektroniseen kirjastoon tulee viemään oletettua pitemmän ajan ja maksamaan tuntuvia summia. Laajojen, digitaalisissa muodossa olevien kokoelmien hallinta on hankalampaa ja kalliimpaa kuin vastaavien painettujen kokoelmien ylläpito.

Viime vuosien kehitys

Ensisijaisena tavoitteena tulisi olla se, että maassamme kyetään ylläpitämään riittävän monipuolisia tietoaineistokokoelmia, jotka yhdessä muodostavat hyvin suunnitellun kokonaisuuden. Suomessa olemme loitonemassa tästä tavoitteesta. Korkeakoulukirjastojen hankintamäärärahojen nimellisarvo kasvoi vuoteen 1992 asti, jolloin se oli yhteen laskien runsaat 95 milj. markkaa. Sen jälkeen määrärahat ovat supistuneet jyrkästi joka vuosi ja ovat tällä hetkellä alle 70 miljoonaa markkaa. Jos tarkastelemme määrärahojen reaaliarvoa, supistus on vieläkin jyrkempi. Kaksi devalvaatiota ja hintojen nousu julkaisujen alkuperämaassa ovat supistaneet määrärahojen ostoarvon puoleen vuoden 1992 tasosta. Reaaliarvon lasku on markan vahvistumisen takia hidastunut jonkin verran vuoden 1995 jälkeen nimellisarvon laskuun verrattuna. Mutta suunta on siitä huolimatta yhä edelleen laskeva.

Painettujen julkaisujen lisäksi kirjastojen on sijoitettava varojaan kasvavassa määrin myös elektronisiin aineistoihin, sekä aineistojen hankintaan että verkkokäyttöisten palvelujen käyttölisensseihin. Kuten olemme havainneet, seuraukset näkyvät hankittujen kirjojen ja aikakauslehtivuosiokertojen jyrkkänä vähentymisenä. Kun hankittujen kappaleitten määrä vuonna 1990 oli noin 275 000, se oli vuonna 1993 pudonnut 150 000 kappaleeseen. Vuosien 1994 ja 1995 tiedot eivät valitettavasti ole vertailukelpoisia näiden lukujen kanssa tilastointiperiaatteissa tapahtuneen muutoksen takia. Jos hankinnat olisivat voineet pysyä vuoden 1990 tasolla, maahamme olisi sen jälkeisenä aikana voitu hankkia arviolta 500 000 korkeakoulukirjastoistamme nyt puuttuvaa julkaisua. On vain ajan kysymys, milloin tämän aukon vaikutukset alkavat näkyä opetuksessa ja tutkimuksessa.

Vertailuihin liittyvistä ongelmista huolimatta hankintamäärärahojen kehitystä on aiheellista tarkastella myös pohjoismaisella tasolla. Suomi on ainoa pohjoismaa, missä tieteellisten kirjastojen hankintamäärärahat ovat supistuneet. Etenkin Ruotsi ja Tanska ovat tietoisesti panostaneet kirjastojensa kokoelmien kehittämiseen. Suomen kehitys on huolestuttava sen takia, että se näyttää edelleenkin jatkuvan laskevana. Opetusministeriö tosin on kuluvana vuonna onnistunut saamaan lisämenoarviossa korkeakouluille varoja myös kirjallisuuden hankintaan, mutta tämä lisäyksi tuskin vielä saa laskevia käyriä nousuun puhumattakaan siitä, että syntyneitä aukkoja voitaisiin paikata.

Panostuksen vähentämiseen saattaisi olla perusteita, jos palvelujen tarve vähenee. Kirjastojen kokoelmien käytön intensiteetti on kuitenkin lisääntynyt koko ajan, ja palvelujen kysyntä on yhä edelleen jyrkässä kasvussa. Tämä johtuu osittain kenties siitä, että opiskelu on muuttunut entistä selvemmin päätoimiseksi. Mutta varsinaisena syynä on pidettävä, tietoverkkojen vaikutusta. Tieto kokoelmista on saatavilla entistä helpommin. Samalla tietenkin kokoelmien kiertonopeus on kasvanut, minkä voidaan olettaa lisäävän aineiston käytön tehokkuutta eli kokoelmien tuottavuutta.

Tähänastinen kokoelmapolitiikka

Kirjastolaitoksen kokoelmapolitiikan tarkoituksena on turvata tutkimuksen ja korkeakouluopetuksen tiedonsaanti. Mutta korkeakoulukirjastojen on edellytettävä ulottavan palvelunsa myös korkeakoulujen ulkopuolelle. Valtiovalta on omaksunut periaatteen, ettei muualla yhteiskunnassa vallitsevan tieteellisen tiedon tarpeen tyydyttämiseksi ylläpidetä erillisiä tietopalveluresursseja. Tietohuollon neuvottelukunta on *Tietohuollon tietostrategiassaan* (1994) todennut tämän seuraavasti:

Tieteellisten kirjastojen peruspalvelut rakentuvat pääosin korkeakoulujen varaan. Korkeakoulukirjastoilla on Suomessa suuri merkitys myös niitä ympäröivien alueiden ja yhteiskunnan toiminnolle yleensäkin. Tämä on tulosta tietoisesta kehityspolitiikasta, joka on tähdännyt voimavarojen hyödyntämiseen mahdollisimman monipuolisella tavalla. Korkeakoulukirjastojen tulisi yhteiskunnan yleisen edun kannalta edelleenkin palvella myös korkeakoulujen ulkopuolisen yhteiskunnan tarpeita, koska korvaavia palveluja ei ole olemassa. (s. 27-28)

Aikaisemman kokoelmapolitiikan tavoitteena oli varmistaa se, että Suomeen hankitaan kaikki se aineisto, minkä täällä tulisi olla saatavilla tietynasteisen kansallisen omavaraisuuden varmistamiseksi. Tavoitteeseen pyrittiin kirjastojen yhteistyön ja työnjaon avulla, minkä takia joittenkin kirjastojen oli määrä kartuttaa kokoelmiaan myös yli sen vähimmäistarpeen, mitä omien paikallisten käyttäjien palveleminen edellytti. Jotta toiminta olisi edennyt suunnitelmallisesti, luotiin ajatus tieteellisistä keskuskirjastoista. Tämä ajatus sai virallisen hyväksymisen, kun valtioneuvosto vuonna 1972 antoi päätöksen tieteellisistä keskuskirjastoista. Päätöksen perusteella on yhdeksälle kirjastolle annettu keskuskirjastotehtävät.

Valtioneuvoston päätöksen vaikutus on jäänyt kuitenkin vähäiseksi. Kysymyksessä oli kehittämissuunnitelma, jota oli määrä toteuttaa vuotuisten voimavarojen käytön avulla. Keskuskirjastoiksi määrätyleille kirjastoille osoitettiinkin muutamana vuonna erityisvaroja valtion budjetissa. Myöhemmät selvitykset ovat kuitenkin osoittaneet, ettei keskuskirjastoista muodostunut sellaisia kirjastotoiminnan kehittämisen painopistealueita, jollaisia kehittämiskonseptia luotaessa oli pidetty tavoitteena. Tieteellisten keskuskirjastojen voimavarat eivät voimavarojen vielä kasvaessa kehittyneet edes yhtä hyvin kuin muitten korkeakoulukirjastojen voimavarat. Vaikka valtioneuvoston keskuskirjastopäätös on yhä edelleen muodollisesti voimassa, opetusministeriö on vuoden 1996 alussa päättänyt, ettei keskuskirjastotehtäviä oteta huomioon sovittaessa korkeakoulukirjastojen vuotuisesta rahoituksesta.

Tämän kehityksen johdosta olemme nyt tilanteessa, jossa tieteellisten kirjastojen valtakunnalliselta kehittämispolitiikalta on pudonnut sekä rahoituksellinen että tavoitteellinen pohja. Kirjastojen kokoelmat ja toimintaedellytykset on saatettu tilaan, joka on pahasti ristiriidassa korkeimmalle opetukselle ja tieteelliselle tutkimukselle asetettujen kunnianhimoisten tavoitteiden kanssa. Tietohuollon neuvottelukunta on edellä jo siteeratusta *Tietohuollon kehittämissuunnitelmassaan* todennut tämän huolestuttavan kehityksen suunnan ja esittänyt oman arvionsa: "Mikäli määrärahojen leikkauksia jatketaan, ei edes tämän päivän tutkimuksen ja opetuksen tiedontarpeita pystytä enää hoitamaan." (s. 18)

Kirjastojen merkityksestä tosin lausutaan yhä edelleen runsaasti kauniita sanoja, mutta leikkaukset ovat jatkuneet. Kuitenkin näiden määrärahojen osuus koko korkeakoulubudjetista on häviävän vähäinen.

Olen ollut havaitsevinani kirjastoissa tietynlaista resignoitumista. Kun kirjastot eivät tarvitse kokoelmiaan omaan käyttöönsä, ei vaikuta järkevältä taistella tuulimyllyjä vastaan, ei varsinkaan jos kirjastoja ylläpitävät organisaatiot tyytyvät tilanteeseen. Varmastikin olisi pitänyt jaksaa muistuttaa siitä, että kokoelmien laiminlyönnin vaikutukset näkyvät vasta muutaman vuoden viiveellä ja että vahinkoja on siinä vaiheessa myöhemmin ryhtyä korjaamaan. Mutta ainakin itse olen olettanut, että kaikki asianosaiset tietävät tämän muistuttamattakin.

Kenellä on vastuu kansallisesta tietohuoltopolitiikasta?

Valtioneuvoston 18.6.1993 tarkistama *Koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelma vuosille 1991-1996* toteaa:

Opetuksen ja tutkimuksen tehokasta hyödyntämistä tuetaan kehittämällä tieteellisen tiedonvälityksen rakenteita. Turvataan korkeakoulukirjastojen mahdollisuudet hankkia yhteistyössä se tietoaineisto, jota koulutus- ja tutkimuspolitiikan tavoitteiden saavuttamiseksi Suomessa välttämättä tarvitaan. (s. 13)

Tätä ohjelmakohtaa ei ole toteutettu. Maassamme ei ole tällä hetkellä selvyyttä edes siitä, kenen tehtävänä on vastata siitä, että maassamme ylläpidetään välttämättömiä tietoresursseja. On tietysti mahdollista, että vastuun oletetaan toteutuvan sillä, että korkeakoulut saavat vuotuiset määrärahasensa. Näin ei kuitenkaan ole sen enempää teoriassa kuin käytännössäkään. Sen jälkeen, kun korkeakoulut siirtyivät tulosbudjetointiin, korkeakoulukirjastoista on tullut yksittäisten korkeakoulujen kirjastoja, joitten asioihin opetusministeriö ei puutu.

Korkeakoulukirjastoja ei korkeakouluissa nähdä enää osana koko maan kirjastojen muodostamaa yhteisvastuullista kokonaisuutta vaan korkeakoulujen oman välittömän toiminnan tukijoina. Kun voimavarat ovat kaiken kaikkiaan supistuneet, kirjastoille asetetut toiminnalliset tavoitteet mukautuvat entistä selkeämmin korkeakoulujen omien ajankohtaisten tavoitteiden mukaisiksi. Mitä niukemmaksi budjettitilanne muodostuu, sitä tiukemmin kirjastojen on supistuvien määrärahojensa avulla tuettava oman korkeakoulunsa ajankohtaisia tarpeita, joitten joukossa perusopetuksen tarpeet saavat jo pelkästään korkeakoulujen tulostavoitteitten takia entistä suuremman painon.

Kaikilla korkeakouluilla, esimerkiksi Helsingin yliopistolla, ei liioin ole mahdollisuuksia vaikuttaa edes omassa organisaatiossaan tapahtuvaan kirjastojen rahoitukseen, koska rahoituspäätökset tehdään tiedekunnissa ja laitoksissa. Lopputuloksena on, että myös vastuun kantamisen osalta on siirrytty markkinatalouteen. Kansallinen vastuu toteutuu, jos on toteutuakseen. Varmuutta siitä ei ole, koska vastuunkantajia ei ole määritelty.

Mitä olisi tehtävä?

Korkeakoulukirjastojen muodostaman kokonaisuuden kehittämiseksi tarvitaan kehittämispolitiikka, joka kiinnittää huomiota kirjastojen muodostamaan kokonaisuuteen ja varmistaa sen, että kehittämisessä otetaan huomioon pitkän tähtäyksen kehittämistavoitteet sekä myös muun yhteiskunnan kuin pelkästään korkeakoulujen tarpeet. Kehittämispolitiikan tarvetta perusteltaessa voidaan kiinnittää huomiota mm. seuraaviin näkökohtiin:

• korkeakoulukirjastojen rahoitus on supistunut romahdusmaisesti, vaikka korkeakoulujen tuloksellisuudelle ja tutkimuksen kansainväliselle kilpailukyvyllä on asetettu entistä kunnianhimoisemmat tavoitteet;

• korkeakoulukirjastojen palvelujen käyttö on kasvanut jyrkästi, ja korkeakoulukirjastojen kustannukset ovat kasvaneet sekä aineiston hinnannousun että elektronisten palvelujen lisäämistarpeen takia; rahoitus ei ole suhteessa sen enempää korkeakoulujen todelliseen tarpeeseen kuin toiminnan todellisiin kustannuksiinkaan

• korkeakoulut eivät nykyisellään näe perusteluja sille, että niiden tulisi ottaa kirjastojaan rahoittaessaan huomioon korkeakoulujen ulkopuolisen yhteiskunnan tiedon tarpeita, koska niillä ei ole yhteyttä korkeakouluilta odotettavaan tulokseen; maksurahoituksen avulla ei voida tukea raskaan perusrussien kuten kokoelmien ylläpitämistä eikä rahoittaa edes kaikkia ulkopuolisten käyttäjien aiheuttamia kustannuksia

• samalla, kun olisi varmistuttava siitä, että maassamme ylläpidetään riittäviä ja mielekkäitä kokonaisuuden muodostavia tietoaineiston kokoelmia, korkeakoulukirjastojen olisi kyettävä investoimaan niihin perustoimiin, jotka ovat tarpeen edettäessä kohti elektronista kirjastoa

• korkeakoulukirjastot ovat edenneet niin pitkälle elektroniseen aikaan, että kirjastot toimivat käytännössä yhtenä kokonaisuutena. Tällaisessa toimintaympäristössä paikallisen tason päätökset vaikuttavat kokonaisuuteen entistä suuremmin; paikallisen kehittämistoiminnan lisäksi tarvitaan keskitettyä kehittämispanosta.

Kehittämispolitiikan laatiminen ja toteuttaminen kuuluu opetusministeriön tehtäviin, koska ministeriö on viime kädessä vastuussa oman hallinnonalan hyvinvoinnista. Kehittämispolitiikka on erityisen tarpeellinen sellaisessa murrosvaiheessa, missä tieteellisen tiedon välittäminen tällä hetkellä selvästikin on.

Kehittämispolitiikkaa perustelevat myös ne kokemukset, joita tulosbudjetoinnin soveltamisesta korkeakouluihin on tähän mennessä saatu. Esimerkiksi Ruotsissa hallitus on etsimässä menettelytapoja, joilla se korkeakoulujen tulosvastuullisuuteen kajoamatta voi varmistua siitä, että korkeakoulukirjastojen muodostama kokonaisuus kehittyy myös pitkällä tähtäyksellä ja että se ottaa huomioon myös ulkopuolisen yhteiskunnan tarpeet.

Kehittämispolitiikan tavoitteista

1. Tieteellistä tietoa hyödyntävien yhteiskunnan toimintojen tietohuollon peruspalvelut ovat valtiovallan vastuulla. Tämä vastuu tulisi konkretisoida ja määritellä myös ne periaatteet, joitten avulla vastuu kannetaan asianmukaisella tavalla.
2. Kaikkea tiedon tarvetta ei tyydytetä kirjastojen avulla. Tutkijoilla ja tutkimuslaitoksilla on jo perinteisesti ollut monia omia tiedonhankintakanaviaan, minkä lisäksi kansainvälisten tietoverkkojen merkitys on koko ajan kasvamassa. Yksi kirjastopalvelujen kehittämispolitiikan tehtäviä on sen tähden luoda realistinen kuva siitä, millaiseen tarpeeseen kirjastojen on kyettävä lähivuosina vastaamaan sekä sen varmistaminen, että tätä varten on olemassa riittävät toimintaedellytykset.
3. Kehittämisen pohjaksi tulisi sopia palvelu- ja kehittämistavoitteista. Minkälaista palvelutasoa pidetään toivottavana, tarpeellisenä tai peräti välttämättömänä. Tavoitetaso tulisi kyetä konkretisoimaan, jotta sen saavuttamista voitaisiin seurata.
4. Valtiovalta on omilla toimenpiteillään pyrkinyt jouduttamaan verkkokehitystä. Toimenpiteet ovat tähän mennessä kohdistuneet ensi sijassa teknisten ratkaisujen kehittämiseen, minkä takia tietoverkkojen sisältökysymykset ovat jääneet vähemmälle huomiolle. Tieteellisen tietopalvelun sisältöjen kehittämiseksi tarvitaan kansallinen sisältöstrategia, joka kattaa verkkojen tietosisällön rinnalla myös painetussa muodossa olevan aineiston. Tieteellisen tietohuollon kokonaisuuden kannalta olennaista on yhteinen kokoelmapolitiikka, koska kokoelmien määrätietoinen kehittäminen ja ylläpito on se kallis perustoiminto, joka on välttämätön, jotta palveluja voidaan tarjota.

Summa summarum

Kysymys on pelkistetyksi rahasta. Niin kauan kuin edes välttämätöntä aineistoa ei kyetä hankkimaan, muut kysymykset ovat toissijaisia. Hankintamäärärahojen vajausta ei voida kattaa esimerkiksi vähentämällä henkilöstöä, mikäli kirjastot halutaan säilyttää toimintakykyisinä.

On ilmeistä, että keskuskirjastokonsepti on ongelmallinen sekä opetusministeriön että niiden korkeakoulujen kannalta, joiden kirjastot eivät ole keskuskirjastoja. Tietohuollon kehittäminen ei kuitenkaan saisi kaataa tähän. Vaikka opetusministeriö ei haluaisikaan suoranaisesti vaikuttaa kirjastojen määrärahojen lisäämiseen korkeakoulujen sisällä, mikään ei kieltäne tämän asian sisällyttämistä korkeakoulujen tulosopimuksiin. Ja jos budjettivaroja ei riitä jaettavaksi tasaisesti kaikille kirjastoille, olisi ehkä selvítettävä uudelta pohjalta kirjastojen tehtävänjakoa ja kohdennetun lisärahoituksen mahdollisuuksia. Kohdennettua lisärahoitusmenettelyä sovelletaan esimerkiksi Englannissa, jota kaiketi voidaan pitää tulosbudjetoinnin kärkimaana.

Korkeakoulukirjastojen rahoitusta voidaan tukea välillisesti myös siten, että tietoverkkojen välityksellä tarjottavia palveluja ja niiden kehittämistä ryhdytään maksamaan keskitetysti. Esimerkiksi verkon välityksellä käytettävien tietokantojen käyttölisenssejä voitaisiin rahoittaa keskitetysti ja vapauttaa yksittäiset kirjastot niiden aiheuttamista kustannuksista. Tällä tavoin voitaneen ennen pitkää saavuttaa jopa suoranaisia säästöjä.

Käytännön tasolla tulisi siis varmistaa, että korkeakoulukirjastojen perusrahoitus on kohtuullisella tasolla ja että kirjastoverkon yhteisille hankkeille varmistetaan riittävä keskitetty rahoitus.

Esko Häkli on Helsingin yliopiston kirjaston ylikirjastonhoitaja. Kirjoitus perustuu 10.12.1996 järjestetyssä kokoelmapoliittisessa seminaarissa pidettyyn esitykseen.